

الزامات فرهنگی در حوزه پیشگیری و کنترل بحران‌های سلامت جامعه

بخش چهارم: فرهنگ مقاومت در جنگ و حوادث تروریستی

موردکاوی مدافعان سلامت مردم سلحشور غزه

Cultural Requirements in the Field of Prevention and Control of Public Health Crises

Section 4: Resistance Culture in War and Terrorist Incidents

A Case Study of Health Defenders of Courageous People of Gaza

دعوت می‌فرمود، تا مبدا سستی و روحیه یاس در آنان پدیدار شود (برگرفته از استقامت، ویکی امام خمینی). ایشان ضمن قدردانی از پایداری و پایمردی خانواده‌های شهداء، اسراء، جانبازان و مفقودین و بنیان مرصوص خواندن آنان، ملت ایران را مدیون آنان می‌دانست (امام خمینی، صحیفه، ۹۵/۱۷ و ۱۹۷/۲۰). امام اعتقاد داشت اثر استقامت، ثبات در برابر ناملایمات است البته تحصیل چنین استقامتی از مهم‌ترین امور و درعین حال از مشکل‌ترین کارها است (۱).

تسری فرهنگ استقامت در کنشگران سلامت و تیم‌های اضطراری دفاع مقدس، الگوی فرهنگی و حرفه‌ای استقامت در مصداق سلامت را خلق نمود. این الگو در فرهنگ سلامت تسری و تکامل یافت و حماسه مدافعان سلامت در مبارزه با همه‌گیری کرونا را به‌منصه ظهور رساند. الهام از استقامت ملت ایران در دوره اخیر توسط ملت مقاوم فلسطین و مردم مظلوم و مقتدر غزه، حماسه بی‌نظیری در تاریخ اسلام خلق نمود. شایسته است فرهنگ استقامت با حفظ ریشه‌های اصیل قرآنی و نبوی و تاریخی اسلام و بویژه تاریخ معاصر، در نظام‌های سلامت مورد الگوسازی، فرهنگ سازی و نهادینه‌سازی و پشتوانه دفاع همیشگی از حقوق سلامت جوامع انسانی، در همه شرایط و بویژه در بحران‌ها و منازعات بشری، قرار گیرد.

بعضی از مؤلفه‌های قرآنی استقامت در شرایط دشوار

مسلمانان، به تبعیت از نبی مکرم اسلام (ص) و فرامین الهی در قرآن مجید، موظف به استقامت و پایداری بر ادای تکالیف الهی در همه شرایط و بویژه شرایط دشوار و بحرانی هستند. بعضی از ویژگی‌های استقامت پیروان خاتم انبیاء حضرت محمد (ص)، در کشاکش روزگار و حوادث سخت و دشوار به این شرح است (برگرفته از استقامت بر تکلیف (قرآن)، ویکی فقه، دانشنامه حوزوی):

- استقامت از ماده «قیام»، به معنی طلب قیام است. انسان در حال قیام بر کار و تلاش خود تسلط بیشتری دارد، و در خود آن‌چنان حالتی ایجاد می‌کند که سستی در او راه نیابد، واژه‌های «قیام»، «قیامت»، «اقامه»، «مقاومت» با واژه استقامت از یک ریشه هستند و در همه آن‌ها به‌نوعی معنای

مفهوم قرآنی استقامت با مفاهیمی چون صراط مستقیم، هدایت، عبودیت، ایمان، عمل صالح، تقوا و هرآنچه که لازمه دین‌داری است، پیوند دارد. خداوند متعال در آیه ۱۱۲ سوره هود به پیامبر اکرم (ص) فرموده است: «فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ» پس (ای پیامبر!) همان گونه که مأمور شده‌ای، استوار باش و (نیز) هرکس که با تو، به‌سوی خدا آمده است، و سرکشی نکند که او به آنچه می‌کنید بیناست». آنان که در برابر مشکلات و فشارهای درونی و بیرونی صبر و شکیبایی پیشه کرده‌اند، در فرهنگ قرآنی با صفت برازنده اهل استقامت معرفی شده و خداوند متعال در آیات بسیاری آنان را به عناوین مختلف ستوده و آثار و برکاتی که شامل آنان در دنیا و آخرت شده را ذکر فرموده است.

در بحران‌ها و شرایط دشوار، همانند همه شرایط دیگر، اعمال و رفتار انسان باید برطبق نص و فرمان الهی باشد. در استقامت و پایداری، رهبر باید پیشگام همه باشد، به‌همین جهت، نتیجه تاریخ انبیای الهی استقامت است. پایداری زمانی ارزش دارد که در همه امور باشد. در عبادت، در ارشاد، تحمل ناگواری‌ها و مانند آن. امام خمینی (ره) موفقیت‌ها در صحنه سیاسی را رهین همت مردم و استقامت رزمندگان، حل مشکلات اقتصادی را نیازمند مقاومت ملت و در بعد فرهنگی- اجتماعی، مراکز دانشگاهی را محلی برای تربیت انسانی و ایجاد استقامت عمومی معرفی می‌کرد و استقامت در برابر کاستی‌های ناشی از جنگ تحمیلی و مقاومت در برابر ناملایمات را یکی از کارهای بزرگ ملت ایران می‌دانست. امام خمینی (ره) عامل اصلی بالابردن توان و استقامت نیروهای نظامی را بازسازی معنوی و اعتقادی و تائیدات الهی می‌دانست. ایشان دلوری‌ها و فداکاری‌های شهیدان را عامل شکست مفتضحانه جبهه کفر و دستیاران آنان و عامل استقامت کشور در مقابل مشکلات معرفی و روحیه مقاومت و استقامت مردم خوزستان، به‌خصوص دزفول را در مقابل بمباران‌های مداوم رژیم بعث، ستودنی می‌دانست (امام خمینی، صحیفه، ۱۶/۱۱ و ۱۷/۴۱۲). امام مردم تمامی مناطق کشور را به استقامت در برابر مشکلات جنگ

تاریخ معاصر شاهد تجربیات شگفت‌انگیزی در مسئولیت‌های خطیر سلامت بوده‌است. شاید هیچ‌کدام از این تجربیات دشوارتر و شگفت‌انگیزتر از مقاومت جانانه جامعه سلامت غزه در نبرد تحمیل شده چندماهه اخیر توسط دشمن صهیونیستی نبوده‌است. مردم مظلوم و مقتدر غزه با تاسی به اسوه حسنه، پیامبر نور و رحمت و آموزه‌های کلام‌الله مجید، شمه‌ای از زیباترین و نورانی‌ترین مصداق استقامت را در تاریخ اسلام خلق نمودند. در شرایطی که طبق اعلام وزارت بهداشت غزه و خبرنگاران قهرمان و فداکار حاضر در صحنه، جمع بسیار زیادی از کارکنان درمانی بر اثر حملات رژیم اشغالگر به شهادت رسیدند، اغلب آمبولانس‌ها نابود شدند، همه مراکز بهداشتی هدف قرار گرفتند، و اکثریت نزدیک به اتفاق بیمارستان‌ها و مراکز درمانی ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی و درمانی از زمان آغاز حمله به غزه از کار افتادند، و ضمن تداوم تحریم‌های کامل و جنایتکارانه دشمن، مجموعه کارکنان بهداشت و امداد و درمان همچنان با عزم راسخ و خستگی‌ناپذیر، در سخت‌ترین شرایطی که در تاریخ سلامت بی‌نظیر است، با همه وجود و توانشان به وظایف خطیر و حیات-بخش حرفه‌ای خود ادامه می‌دهند.

منابع

1. Khomeini R. Explanation of the hadith of Janud Aql wa Jahl (Sharh-e Hadith-e Junud-e 'Aql va Jahl). Imam Khomeini's editing and publishing institute, 2003. [In Persian]
2. Investigating the meaning of perseverance and its effects in the Quran. national conference of Islamic resistance from the viewpoint of the Quran, 2020. [In Persian]
3. Mirhosseini SM, Ghasemi HM, Shavarani M. Persistence and stability in the Qur'an. Journal of Resistance Literature. 2011;2(3-4):589-610. [In Persian]

برخاستن و ایستادگی وجود دارد (۲):

- در قرآن کریم، صبر و حلم مقدمه پایداری است و کسی که استقامت دارد، از صبر و حلم و ثبات قدم نیز بهره‌مند شده است و کسی که از این دو صفت عاری باشد، هرگز نمی‌تواند به استقامت و پایداری نائل شود (۳):
- مقاومت و پایداری در برابر ظلم ظالمان، یک امر دینی و قرآنی است. خداوند متعال استقامت در برابر زورگویی را یک وظیفه دانسته و به بندگان خویش فرموده که در برابر بی‌عدالتی‌ها سر تسلیم فرود نیاورند و با تمام وجود به مقابله بپردازند؛
- قرآن دفاع از مظلومین را وظیفه شرعی و پذیرش ظلم را نکوهش می‌کند؛
- استقامت باید تنها انگیزه الهی داشته باشد و از هر گونه وسوسه دور بماند، و وفق رهبری پیامبر(ص) و رهبرانی باشد که بر راه حق ایستادگی داشته، دیگران را دعوت به پایداری در راه حق می‌کنند؛
- تداوم ایستادگی در مسیر حق و عدالت، و جلوگیری از هر گونه تجاوز و طغیان.

محمدعلی محقق

استاد جراحی سرطان، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

Mohamad Ali Mohagheghi

Professor of Cancer Surgery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran